

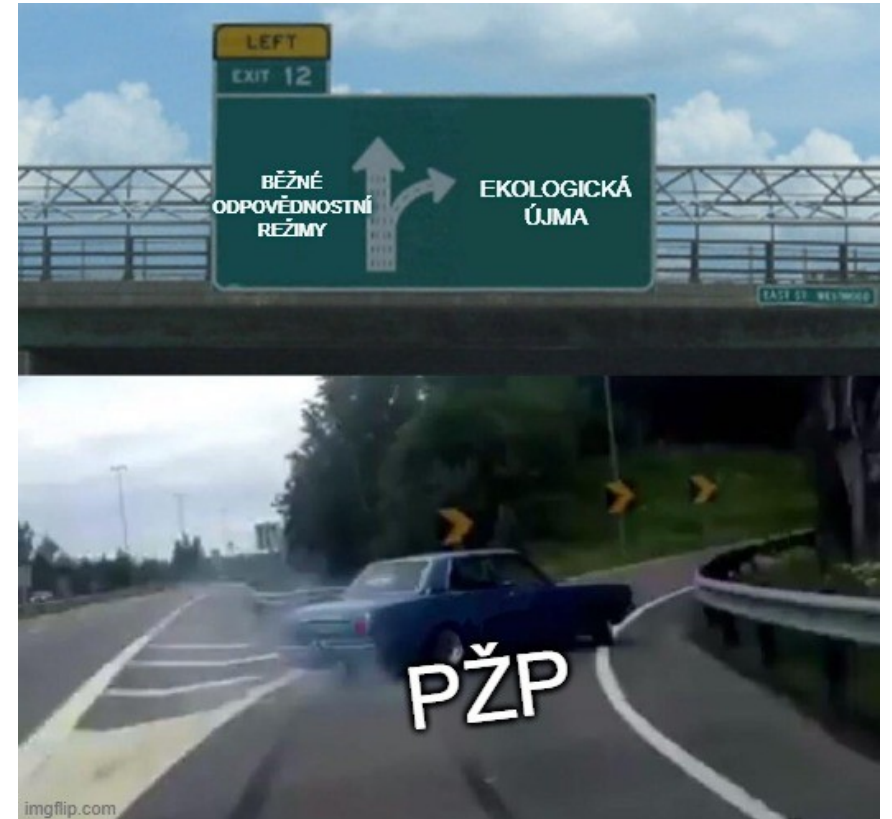
Ekologická újma

JUDr. Jiří Vodička, Ph.D.

9. 10. 2024

Co nás čeká

- Co je to ekologická újma
- Právní rámec
 - EU
 - ČR
- Budoucnost eko újmy

Co je to ekologická újma

- Veřejnoprávní institut
- Oprávněná osoba: stát
- Ekologická újma x konkrétní poškození ŽP
- Újma x škoda

- Měřitelná nepříznivá změna přírodního zdroje nebo poškození funkcí přírodního zdroje
 - Škoda může vzniknout na složkách, které jsou vyloučeny z předmětu vlastnického práva
Např. voda, chráněné druhy volně žijících živočichů

Právní rámec

Zákon č. 17/1992
Sb., o životním
prostředí

Ekologická
újma

Zákon č. 167/2008
Sb., o předcházení
ekologické újmě a její
nápravě

Specifická ustanovení
ve zvláštních předpisech

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

§ 10

Ekologická újma

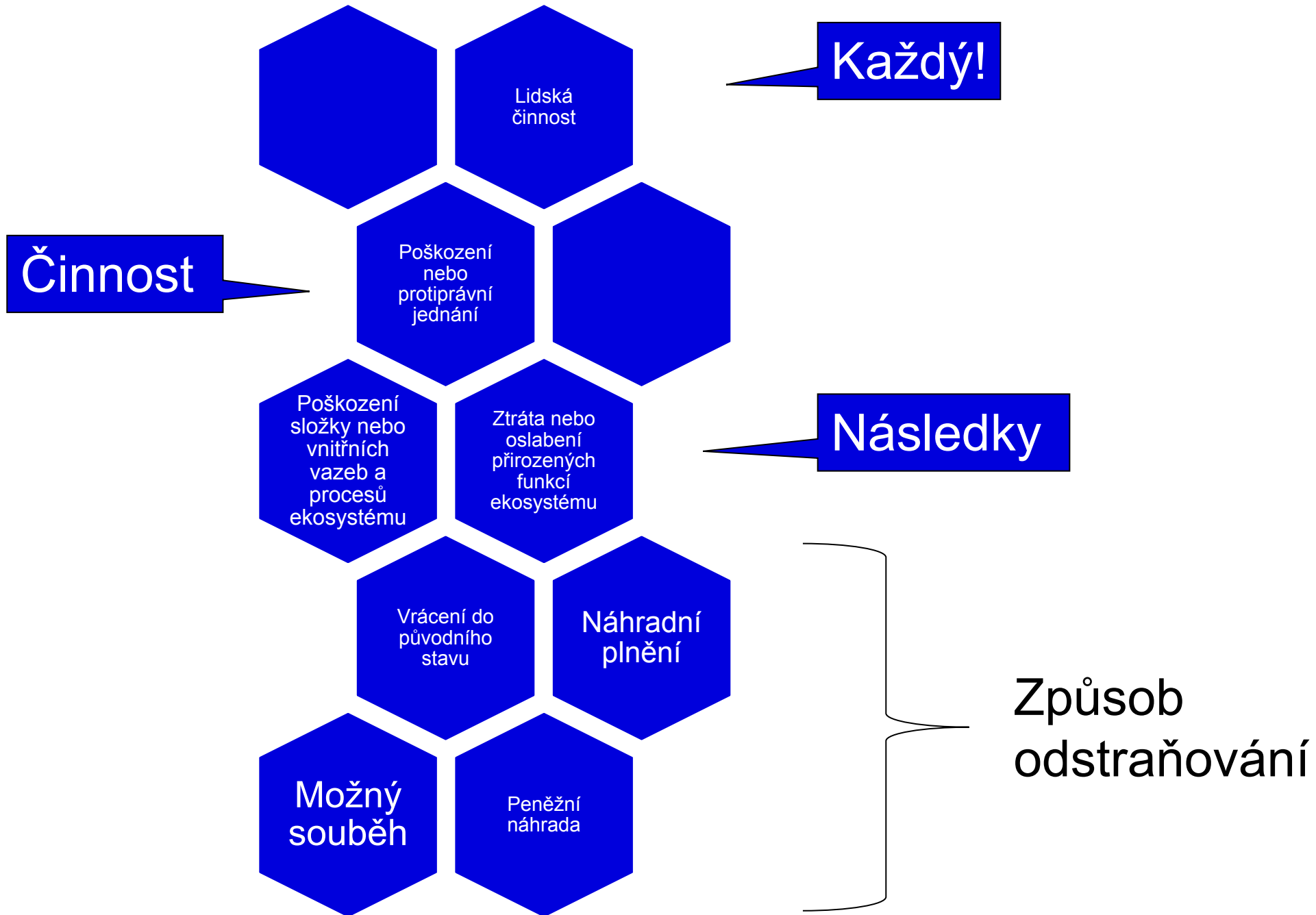
Ekologická újma je ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti.

ODPOVĚDNOST ZA PORUŠENÍ POVINNOSTÍ PŘI OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

§ 27

(1) Každý, kdo poškozováním životního prostředí nebo jiným protiprávním jednáním způsobil ekologickou újmu, je povinen obnovit přirozené funkce narušeného ekosystému nebo jeho části. Není-li to možné nebo z vážných důvodů účelné, je povinen ekologickou újmu nahradit jiným způsobem (náhradní plnění); není-li to možné, je povinen nahradit tuto újmu v penězích. Souběh těchto náhrad se nevylučuje. Způsob výpočtu ekologické újmy a další podrobnosti stanoví zvláštní předpis.

Obecné ustanovení!

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

- V praxi návaznost na ZOPK (§ 9 odst. 1 „kompenzace ekologické újmy“)
 - NSS 10 As 45/2023, 2 As 196/2018 – 82, KS v Brně 29 A 22/2014 atd.
- Aplikace § 27 odst. 1
 - Velice omezená
 - KS v Brně 30 A 100/2014–208 -> NSS 1 As 48/2017-38

[31] Ustanovení § 27 odst. 1 zákona o životním prostředí uvádí, že „[...] Způsob výpočtu ekologické újmy a další podrobnosti stanoví zvláštní předpis.“ Jak bylo uvedeno výše, krajský soud se námitkou nicotnosti zabýval a k argumentaci stěžovatele mj. uvedl, že rozhodnutím o dekontaminaci byla stěžovateli uložena povinnost, aby učinil konkrétní opatření k obnovení přirozené funkce ekosystému. V posuzovaném případě nebylo rozhodováno o povinnosti nahradit ekologickou újmu v penězích, proto ani absence zvláštního předpisu nebránila tomu, aby mohla být stěžovateli jako škůdci uložena povinnost k provedení opatření za účelem obnovy narušeného ekosystému (viz str. 7 napadeného rozsudku). Nejvyšší správní soud se s tímto názorem ztotožňuje.

Zákon č. 167/2008 Sb.

- Směrnice 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí
 - 24 případů před SDEU
- Prováděcí předpisy
 - Nařízení vlády č. 295/2011 Sb., o způsobu hodnocení rizik ekologické újmy a bližších podmínkách finančního zajištění
 - Metodický pokyn odboru environmentálních rizik a ekologických škod MŽP pro provádění podrobného hodnocení rizika ekologické újmy (Věstník MŽP č. 5, květen 2012)
 - Vyhláška č. 17/2009 Sb., o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě

- Speciální k eko. újmě dle 17/1992 Sb.

Zákon č. 167/2008 Sb.

E.Ú. nepříznivá **měřitelná** změna přírodního zdroje nebo **měřitelné** zhoršení jeho funkcí, která se může projevit přímo nebo nepřímo na:

✘ § 10 ZoŽP

- chráněných druzích volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích
- podzemních nebo povrchových vodách včetně přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod (výjimka § 23a odst. 4 a 7 VZ)
- Půdě

E.Ú. musí být způsobena provozní činností

- Uvedené v příloze č. 1 nebo neuvedené, ale splňující kritéria z § 5 odst. 2

h) provozní činností činnost vykonávaná v rámci hospodářské činnosti, obchodu nebo podnikání, bez ohledu na její soukromou či veřejnou povahu nebo na její ziskový či neziskový charakter,

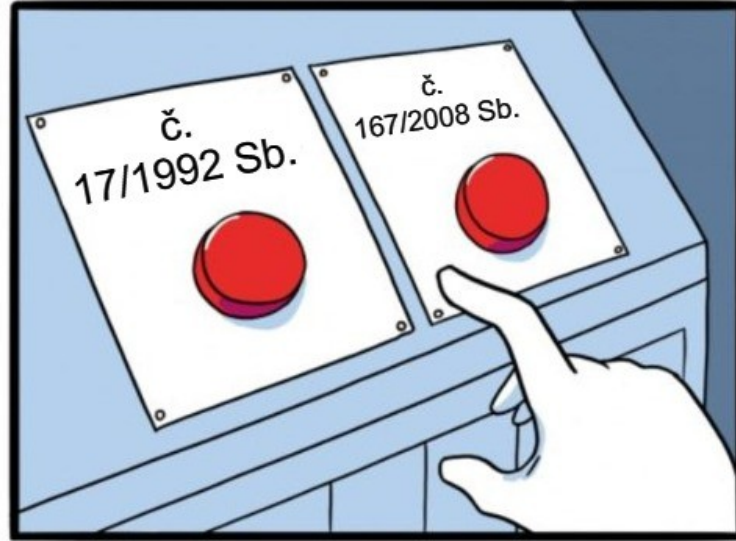
x Fyzická osoba

Ekologická újma – porovnání

Zákon č. 167/2008 Sb.

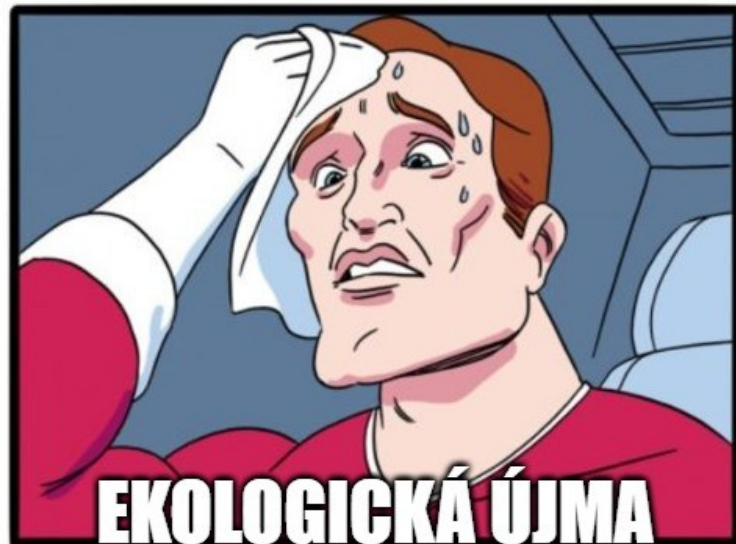
□ nepříznivá měřítka
přírodního zdroje
měřitelné zhoršení
která se může přiro-
nebo nepřímo na:

- Vodě
- Půdě
- Chráněných druhů živočichů či planě rostoucích přírodních stanovištích

7/1992 Sb.

nebo oslabení
některých funkcí
systémů, vznikající
zhoršením jejich složek nebo
zhoršením vnitřních vazeb a
soustav v důsledku lidské
činnosti.

Zákon č. 167/2008 Sb.

Nevyjmenovaná provozní činnost

§ 5 odst. 2

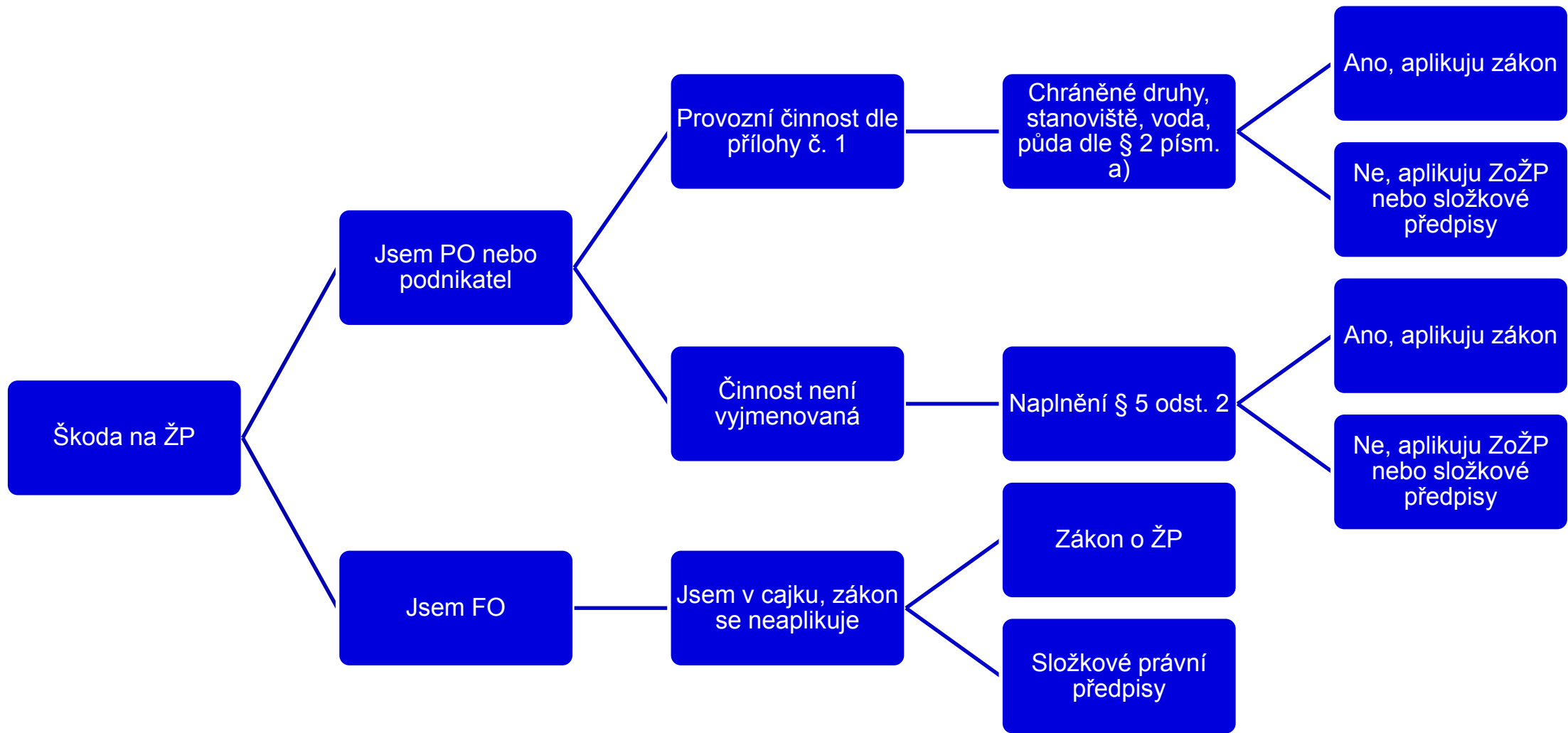
§ 5

(1) Povinnost provádět preventivní opatření nebo nápravná opatření a nést s tím související náklady má rovněž provozovatel, který způsobil ekologickou újmu na chráněných druzích volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin či přírodních stanovištích nebo vyvolal její bezprostřední hrozbu provozní činností neuvedenou v příloze č. 1 k tomuto zákonu.

(2) Předpokladem vzniku povinnosti podle odstavce 1 je

- a)** vznik nebo bezprostřední hrozba ekologické újmy na chráněném druhu volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo na přírodním stanovišti,
- b)** výkon provozní činnosti neuvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu v rozporu s právními předpisy a
- c)** příčinná souvislost mezi provozní činností provozovatele, která je vykonávána v rozporu s právními předpisy, a vznikem nebo bezprostřední hrozbou ekologické újmy uvedené v písmenu a).

A co voda a půda?
Srov. § 2 písm. a)

Zákon č. 167/2008 Sb.

Opatření

Preventivní opatření (§ 6)

- Bezprostřední hrozba ekologické újmy
- Provozovatel provede sám nebo na výzvu orgánu
- Orgán může provést i sám

Nápravná opatření (§ 7)

- V případě vzniku nebo zjištění ekologické újmy
- Informační povinnost vůči orgánu
- Vypracování návrhu nápravných opatření
- Provedení nápravných opatření

Na základě řízení podle
§ 8

- Ex offo
- Návrh
 - FO nebo PO dotčené e.ú.
 - Envi spolek

Zákon č. 167/2008 Sb.

Opatření dle jiných předpisů (§ 21 odst. 3)

Pokud tento zákon nestanoví jinak, postupuje se při ukládání preventivních nebo nápravných opatření podle zvláštních právních předpisů

- § 42 Vodního zákona
- § 86 ZOPK
- § 3c ZPF
- § 51 odst. 1 Lesního zákona

Zákon č. 167/2008 Sb.

Zvláštní postup dle jiných předpisů (§ 21 odst. 4)

- V případě havárie podle vodního zákona (§ 40 a 41)
- Postup dle VZ pouze v rozsahu zneškodňování a odstraňování škodlivých následků havárie
- Nápravná opatření dle zákona č. 167/2008 Sb.

speciální

Zákon č. 167/2008 Sb.

Ekonomické nástroje

- Obecná povinnost provozovatele nést náklady pokud způsobil e.ú. (§ 12)
 - I v případě, že opatření zajistil příslušný orgán
 - Ale provozovatel provozující činnost dle přílohy č. 1 se může liberovat
 - Odst. 3 obligatorní zproštění odpovědnosti
 - Odst. 4 fakultativní zproštění odpovědnosti

- Finanční zajištění
 - Provozovatel činnosti dle přílohy č. 1
 - Bez zajištění nelze činnost provozovat (vliv na další právní předpisy)
 - Nutnost být zajištěn po celou dobu činnosti a zajištění musí odpovídat rozsahu a intenzitě e.ú.

Zákon č. 167/2008 Sb.

§ 16

Výkon státní správy

(1) Státní správu podle tohoto zákona vykonávají příslušné orgány, kterými jsou

- a) ministerstvo,
- b) Česká inspekce životního prostředí (dále jen „inspekce“),
- c) správy národních parků a Agentura ochrany přírody a krajiny,
- d) Ministerstvo obrany,
- e) Ministerstvo zdravotnictví,
- f) krajské hygienické stanice,
- g) újezdní úřady.

Ale nezapomínat na opatření podle složkových zákonů (§ 21)!

Orgán ochrany přírody

Vodoprávní úřad

Orgán ochrany ZPF

Orgán státní správy lesů

Ekologická újma (zákon č. 25/2008 Sb.) - svodná data za Inspekci

Záko

Přestupkové řízení ve vazbě na zákon o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů zatím nebylo zahájeno žádné.

V roce 2022 Inspekce provedla celkem 119 kontrol dodržování zákona o předcházení ekologické újmě. Plán 74 kontrol

Česk

Ekologická

Přestupkové

cházení ekol

zákonů, zatír

ani z moci úř

V roce 2020

vání zákona

72 kontrol by

ka – překroč

tedy předlož

spáchán žád

Inspekce

v jedné lo

kého kraj

řízení na

ekologick

V rámci lo

o uložení

v září 202

Podněty v

ně se jed

Sušinou).

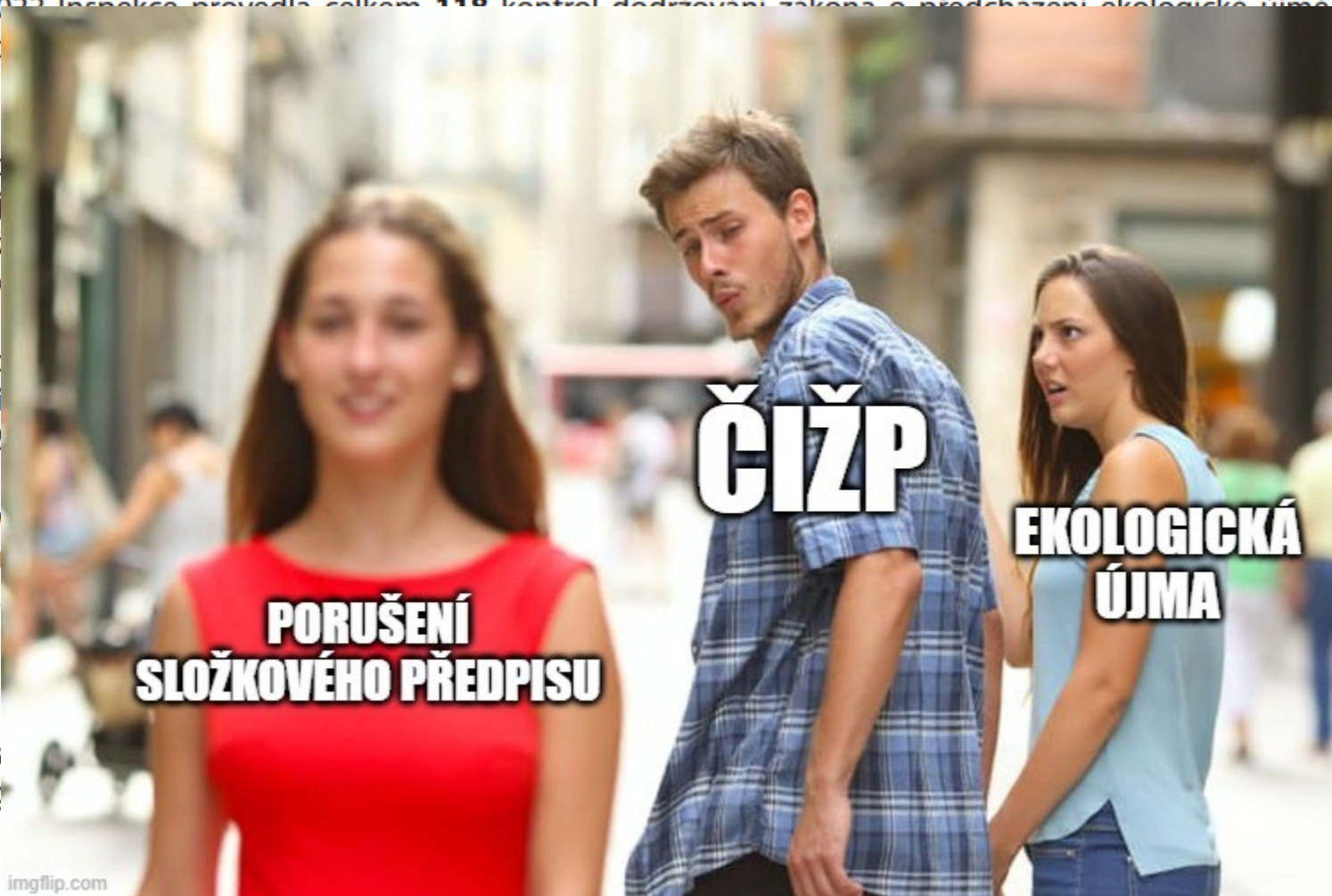
U dalších

dojít.

Na odvol

né ekolo

ze strany

újmy

nouc-

vního

ožné

dosti

bečvě

krát-

n pod

bno).

nohlo

mož-

stření

ž).

pekci

Sb., o před-

ě některých

adě žádosti

rol dodržo-

vodní plán

hodnocení

případě, kde

i. Přestupek

, které smě-

dné lokality

ickém kraji.

ekologické

ení náprav-

iní následků

k zastavení

spolupráci

ekologické

Budoucnost eko újmy

- Dosud neaplikováno...bude změna?
 - Neurčitá definice e.ú.
 - Nejasné vymezení působností složkových předpisů
 - Nejasnost u organizačního zabezpečení atd

- Připravovaná novela (MZP/2024/280/448)
 - Zpřesnění definice
 - Zpřesnění procesního postupu při provádění preventivních a nápravných opatření
 - Možnost úhrady nápravných opatření z SFŽP
 - Změna povinností u hodnocení rizik

Děkuji za pozornost!

Jiri.Vodicka@law.muni.cz

Zdroje

- Průchová, I. Závazky z deliktů a ekologická újma. MU. 2023
- https://www.mzp.cz/cz/ekologicka_ujma
- https://www.mzp.cz/cz/nejcastejsi_dotazy_ekologicka_ujma
- <https://www.cizp.cz/pusobnost/ekologicka-ujma>